

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____
(підпис)
“ ____ ” _____ 201 ____ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
за магістерською програмою професійного спрямування
Управління діяльністю банків на фінансовому ринку

на тему: «Банківський кредит у забезпеченні розвитку малого та середнього
бізнесу в Україні»

Виконавець:

Студент Факультету фінансів і банківської справи
Руснак Олег Олександрович _____
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент Гаркуша Ю.О. _____
/підпис/

АНОТАЦІЯ

Руснак О.О. «Банківський кредит у забезпеченні розвитку малого та середнього бізнесу в Україні»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «072 Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою
«Управління діяльністю банку на фінансовому ринку»
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів.

Об'єктом дослідження є процес банківського кредитування представників малого та середнього бізнесу

У роботі розглядаються банківське кредитування малого та середнього бізнесу.

Охарактеризовано теоретичні основи банківського кредиту, досліджено види банківського кредитування малого та середнього бізнесу, охарактеризовано стратегії банківського кредитування підприємств малого та середнього бізнесу, проаналізовано рівень розвитку малого та середнього підприємництва в Україні, проведено оцінку стану банківського кредитування малого та середнього підприємництва в Україні, оцінено стан кредитування малого та середнього підприємництва в АТ КБ «Приватбанк», визначено проблеми банківського кредитування малого та середнього бізнесу в Україні та запропоновано шляхи їх вирішення, проведено кореляційно-регресійний аналіз впливу факторів на розвиток банківського кредитування, досліджено зарубіжний досвід банківського кредитування малого та середнього бізнесу.

Ключові слова: банк, банківський кредит, фінансові ресурси, малий та середній бізнес, відсоток.

ANNOTATION

Rusnak O.O. «Bank credit in providing of development of small and middle business in Ukraine»,
thesis for Master degree in specialty «072 Finance, banking and insurance»
for the master's program of professional direction
«Managing the activities of banks in the financial market»
Odessa National Economic University
Odessa, 2019

A research object is a process of the bank crediting of representatives of small and middle business In-process examined bank crediting of small and middle business.

Theoretical bases of bank credit are described, investigational types of the bank crediting of small and middle business, strategies of the bank crediting of enterprises of small and middle business are described, the level of development of small and middle enterprise is analysed in Ukraine, the estimation of the state of the bank crediting of small and middle enterprise is conducted at Ukraine, consisting of crediting of small and middle enterprise is appraised of «Privatbank», certainly problems of the bank crediting of small and middle business in Ukraine and the ways of their decision are offered, is conducted cross-correlation regressive analysis of influence of factors on development of the bank crediting, investigational foreign experience of the bank crediting of small and middle business.

Key words: bank, bank credit, financial resources, small and middle business, percent.

ЗМІСТ

	Стр.
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ	8
1.1. Сутність банківського кредиту та його вплив на розвиток малих та середніх підприємств	8
1.2. Інструменти банківського кредитування підприємств малого та середнього бізнесу	16
1.3 Стратегії банківського кредитування підприємств малого та середнього бізнесу	22
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	29
2.1. Аналіз розвитку малого та середнього підприємництва в Україні	29
2.2. Дослідження стану банківського кредитування малого та середнього підприємництва в Україні	36
2.3. Оцінка процесу кредитування малого та середнього підприємництва в АТ КБ «Приватбанк»	42
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ	53
3.1. Кореляційно-регресійний аналіз впливу факторів на банківське кредитування	53
3.2. Зарубіжний досвід банківського кредитування малого та середнього бізнесу	57
3.3. Проблеми та шляхи вирішення банківського кредитування малого та середнього бізнесу в Україні	64
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.	81
ДОДАТКИ	87

ВСТУП

Актуальність теми. Стабілізація економічного стану в Україні, а також необхідність забезпечення послідовного економічного зростання, висуває ряд важливих проблем з організації та проведення кредитування підприємств малого та середнього бізнесу. Особливу роль у активізації економічної діяльності малого та середнього бізнесу за нинішніх економічних умов, що склалися в Україні, мають зіграти комерційні банки, які виступають посередниками у перерозподілі тимчасово вільних коштів. Однак, вітчизняні комерційні банки, в силу різних причин, не забезпечують достатньою мірою фінансування виробничих потреб українських підприємств через механізм банківського кредитування, що дає підстави вважати проблемні питання такими, що потребують подальшого вирішення.

Кредитування підприємств різних секторів економіки та форм власності, кредитну діяльність банківських установ, взаємовідносини між суб'єктами кредитування вивчають вітчизняні та зарубіжні науковці і практики: В.В. Вітлінський, О.В. Дзюблюк, О.Є. Кузьмін, В.Д. Лагутін, Ф.С. Мишкін, А.М. Пуховкіна. Такі науковці як О.О. Дьомін, А.Г. Мазур, Ю.Ф. Шкворець, К.В. Мезенцев, Н.І. Провотар, у своїх дослідженнях розглядають питання формування та виконання програм кредитування економіки різного рівня. Однак особливої уваги з боку науковців потребують дослідження кредитування малого та середнього бізнесу, основи будь-якої економіки.

Мета роботи – є дослідження та удосконалення теоретичних і методичних основ банківського кредитування малого та середнього бізнесу в Україні.

Відповідно до мети дослідження було сформульовано такі завдання:

- охарактеризувати теоретичні основи банківського кредиту;
- дослідити види банківського кредитування малого та середнього бізнесу;

- охарактеризувати стратегії банківського кредитування підприємств малого та середнього бізнесу;
- проаналізувати рівень розвитку малого та середнього підприємництва в Україні;
- провести оцінку стану банківського кредитування малого та середнього підприємництва в Україні;
- оцінити стан кредитування малого та середнього підприємництва в АТ КБ «Приватбанк»;
- визначити проблеми банківського кредитування малого та середнього бізнесу в Україні та запропонувати шляхи їх вирішення;
- провести кореляційно-регресійний аналіз впливу факторів на розвиток банківського кредитування;
- дослідити зарубіжний досвід банківського кредитування малого та середнього бізнесу.

Об'єктом дослідження є процес банківського кредитування представників малого та середнього бізнесу.

Предметом дослідження є теоретико-методичні основи банківського кредитування представників малого та середнього бізнесу.

Методологія дослідження. У кваліфікаційній роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, а саме: метод наукових абстракцій, методи аналізу та синтезу, метод кореляційно-регресійного аналізу, метод кластерного аналізу, метод порівняння, табличний метод, індукції та дедукції, метод коефіцієнтів та методи графічного зображення, статистичні методи.

Інформаційна база дослідження становить нормативно-законодавчі акти України, які регулюють діяльність банків, інструкції та положення НБУ, наукові публікації вітчизняних і закордонних учених, матеріали наукових конференцій, дані звітності банківських установ, офіційних статистичних збірників.

Публікації та апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та методологічні положення магістерської роботи доповідалися, обговорювалися та були схвалені на VI Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики» (м. Полтава, 2019 р.), а також опубліковані у фаховому науково-практичному журналі «Інфраструктура ринку» (Вип. 37, 2019 р.)

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

Банківський кредит - будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми.

Банківське кредитування підприємств МСБ – економічні відносини з приводу забезпечення підприємств джерелом фінансування за умов поверненості, платності, забезпеченості, строковості, диференційованості, що супроводжується специфічними особливостями діяльності підприємств МСБ.

Банки пропонують наступні інструменти залученні позикових коштів: кредити на поточну діяльність, комерційна іпотека, мікрокредити, інвестиційні кредити та деякі особливі форми кредитів, такі як, наприклад, лізинг та інші.

Особливості діяльності малого і середнього бізнесу визначають їхнє окреме місце на ринку кредитних ресурсів, форми і методи кредитування, характер взаємин з кредитними установами, зокрема:

1) завищений рівень кредитних ризиків через відсутність у більшості з МСП досвіду взаємодії з банківськими інститутами з приводу залучення позикових ресурсів і, відповідно, репутації на кредитному ринку; завищений відсоток і встановлення додаткових гарантій; 2) низька рентабельність малих підприємств; 3) низька потреба в капіталі і його швидка оборотність обумовлює потребу МСБ в «коротких грошах» і мікрокредитах; 4) низька рентабельність кредитування МСБ; 5) практична закритість ринку інвестиційного кредитування; 6) необхідність страхування кредитів; 7) поєднання функцій власності і управління, типово для підприємств малого бізнесу, означає, що керівником підприємства є його власник, який володіє

спеціальними знаннями і досвідом роботи, але досить часто не має економічної освіти і навиків фінансового управління.

Формування стратегії банківського кредитування підприємств малого та середнього бізнесу відбувається на основі стратегії розвитку банку і включає в себе відповідні етапи.

Темп зміни кількості зайнятих працівників підприємств середнього та малого бізнесу в Україні у 2011-2018 рр. демонструє, що у 2014 р. кількість зайнятих працівників по Україні в цілому зменшилася на 15%. На 16,1% знизилась кількість осіб, що працювали в малих підприємствах і 10,5% - у середніх. Лише у 2018 р. спостерігається позитивна динаміка.

Протягом 2013-2015 рр. збиток від своєї діяльності отримували. У цей період їхня діяльність була не рентабельною, починаючи з 2016 р. дані підприємства отримують прибуток. Результатом діяльності підприємств малого бізнесу протягом досліджуваного періоду був збиток, крім 2018 р., коли такі підприємства отримали незначний прибуток, рентабельність діяльності в цей період склала 2,7%. Мікропідприємства, а вони складають до 90% усіх підприємств малого бізнесу, в Україні неефективні, адже протягом 2010-2018 рр., вони отримували лише збитки, а їх рентабельність була від'ємною (-40,2%).

у 2017 р. частки банківських кредитів МСБ у національній та іноземній валютах розподілялись практично навпіл, що не дещо співпадає із загальною ситуацією у цей же період. У 2018 р. питома вага кредитів, наданих суб'єктам середнього підприємництва у національній валюті зросла і складала 65,3%. Натомість кредити у національній валюті, залучені суб'єктами малого бізнесу скоротилися і склали лише 44,3%. Станом на 01.10.2019 питома вага кредитів у національній валюті переважає кредити у іноземній валюті, що з нашої точки є позитивною тенденцією, адже переважна більшість представників малого та середнього бізнесу не отримує доходів у іноземній валюті.

У 2017 р. кредити МСБ у національній валюті були надані лише на строк до 1 року і на строк від 1 до 5 років. Слід зауважити що їхні частки практично були рівними, з незначною перевагою короткострокових кредитів. Ситуація кардинально змінилася у 2019 р., адже станом на 01.10.2019 р. 90,1% кредитів були надані на строк від 1 до 5 років.

Відсоткова ставка за кредитами у національній валюті для підприємств малого та середнього бізнесу була досить високою і коливалась від 18 до 26%. Дещо вищими є відсоткові ставки за кредитами для суб'єктів середнього підприємництва. В цілому такий показник відсоткової ставки за кредитами пояснюється досить високою обліковою ставкою, яку встановлює НБУ, яка є орієнтиром для учасників фінансового ринку, а також значними ризиками функціонування економіки в Україні, плату за які, банки включають у вартість кредиту у вигляді комісій. Як наслідок, кредити для підприємств малого та середнього підприємництва є достатньо дорогими і не завжди доступними.

Потягом 2016-2018 рр. кредити та аванси клієнтам зростали, зокрема на 17,5% протягом 2016-2017 рр., та на 30,8% протягом 2017-2018 рр., що вказує на активізацію банку на ринку кредитних ресурсів.

АТ КБ «Приватбанк» займає лідерські позиції на ринку кредитів фізичних осіб. Так, у 2017 р. споживчі кредити зросли на 194%. Щорічно на 50% зростають кредити фізичним особам, надані у вигляді карток. Щодо кредитів юридичним особам, то за 2018 р. їх обсяг збільшився на 69,6%, що значно більше ніж протягом 2017 р.

Слід відмітити, що банк підтримує підприємства малого та середнього бізнесу. У 2018 р. представникам МСБ було надано 8 251 млн. грн., що на 96,8% більше, ніж 2017 р. За період 2016-2017 р. кредити зросли на 68,8%.

Проведений кореляційний аналіз показав, що існує сильний зв'язок між рівнем кредитів і депозитами фізичних осіб (0,828468), депозитами в цілому (0,750616), депозитами юридичних осіб (0,591033), також існує незначний зв'язок з фактором «Облікова ставка» (0,419004), що є підтвердження нашої

гіпотези. Варто зауважити, що ІСЦ практично не впливає на обсяги наданих банками кредитів.

«Американська» модель мікрокредитування МСБ базується на взаємодії державних органів (Адміністрація Малого Бізнесу, АМБ, англ. – *SBA*) і організацій-посередників. Серед країн ЦСЄ найбільш ефективними вважаються моделі мікрокредитування МСБ Польщі та Угорщини. «Японська» модель фінансування програм мікрокредитування у секторі МСБ базується на особливостях ринку праці країни, у якому близько 70 % працездатного населення зайнято у сфері малого підприємництва (за формами власності переважають індивідуальні та сімейні підприємства). Основним державним органом підтримки малих підприємств в Китаї є спеціалізоване агентство – Китайський центр по координації і кооперації бізнесу.

На сьогодні основними факторами, що заважають проведенню належного банківського кредитування підприємств малого і середнього бізнесу та зменшують потенційно значний попит таких підприємств на банківські кредити є наступні: зниження економічного зростання внаслідок несприятливої економічної ситуації; незадовільний фінансовий стан малого і середнього підприємництва, внаслідок відсутності широкомасштабного кредитування на довгостроковій основі в тому числі; існування проблемної заборгованості в секторі малого і середнього підприємництва, що пов'язано передусім з ринковою невизначеністю та стрімкими курсовими коливаннями впродовж значного періоду часу, а також жорсткою монетарною політикою Національного банку України; відсутність ефективних правових механізмів, що гарантують реалізацію майнових інтересів учасників кредитних операцій; високі відсоткові ставки за кредитами та суворі вимоги до вартості застави, а також інші жорсткі умови кредитування; непрозорість та перебування у «тіні» значної частки малого і середнього бізнесу.

Отже, в Україні з метою розширення банківського кредитування підприємств малого і середнього бізнесу необхідно створити відповідні передумови: розробляти та впроваджувати ефективні загальнодержавні та

регіональні програми щодо мікрокредитування малого і середнього бізнесу банківською системою; застосовувати в банківській діяльності більш детальну цільову сегментацію клієнтів та зосереджувати увагу банків на потребах малого і середнього підприємництва; зосередити увагу на представниках малого та середнього бізнесу, застосовуючи новітні технології; шукати можливості для створення пільгових умов кредитування підприємців-початківців за рахунок створення нових банківських продуктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ромашин В.О., Уманців В.Г., Сясько І.В. Активізація кредитування малого та середнього підприємництва в Україні // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. - №22. – С. 70-77.
2. Лукашова Л.В. Імперативи розвитку малого підприємництва в Україні // Економіка України. — 2018. — №9. — С. 112—122.
3. Савлук М.І. Гроші та кредит : підручник / [М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазепко та ін.] ; за наук. ред. М. І. Савлука. — 6-те вид., перероб. і доп. — К. : КНЕУ, 2011. — 589.
4. Міщенко В.І., Славянська Н.Г., Коренева О.Г. Банківські операції: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 767 с.
5. Про банки і банківську діяльність: закон Укаїни №2121-III від 7.12.2000 р.
6. Вовк В.Я., Хмеленко О.В. Кредитування і контроль [Текст]: навч. посібник / В.Я. Вовк, О.В. Хмеленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072041486/bankivska_sprava/kredituvannya_i_kontrol [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
7. Потійко Ю.А. Кредитування підприємств України в перехідний період [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / Ю.А. Потійко. – К., 2001. – 19 с.
8. Колодізєв О.М. Гроші і кредит: підручник / О.М. Колодізєв, В.Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.
9. Бечко П.К., Герасімова Т.П. Банківське кредитування аграрного виробництва : монографія / П.К. Бечко, Т.П. Герасімова.– Умань.: Видавничо – поліграфічний центр "Візаві" (Видавець "Сочінський)", 2013.–189 с.

10. Непочатенко О.О. Організаційно-економічні механізми кредитування аграрних підприємств: монографія / О.О. Непочатенко – УВПП, 2007. – 426 с.
11. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: навч. посібник / О.С. Філімоненков. – К.: Кондор, 2005. – 400 с.
12. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навч. посібник. 3-тє вид. допов. та перероб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 352 с.
13. Артємьєва О.О. Банківське кредитування АПК: сучасний стан та перспективи розвитку // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – Вип. 21. Част. 1. – С. 13-18.
14. Господарський кодекс України: від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15?find=1&text=%F1%F3%E1%92%BA%EA%F2%E8+%EC%E0%EB%EE%E3%EE+%EF%B3%E4%EF%F0%E8%BA%EC%ED%E8%F6%F2%E2%E0#w31>
15. Донець О.Б. Кредитування малого та середнього бізнесу :[Текст] Спец. 08.00.08: Дисертація наукового ступеню кан. екон. наук / Донець Олександр Борисович // Університет державної фіскальної служби України. – Ірпінь, 2017. – 259 с.
16. Козьмук Н.І. Особливості теоретико-методологічних засад банківського інвестиційного кредитування малого та середнього бізнесу // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – Вип. 8, Час. 1. – С. 98-101.
17. Луців Б.Л. Банківська діяльність у сфері інвестицій / Б.Л. Луців – Тернопіль: Економічна думка & Картбланш, 2001. – 320 с.
18. Матвієнко І.В. Банківське інвестиційне кредитування / І.В. Матвієнко // Фінанси України. – 2005. – № 12. – С. 128–132.
19. Глосарій банківської термінології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123483&cat_id=123219

20. Тарасевич Н.В., Марковський А.В. впровадження міжнародного досвіду банківського кредитування малого бізнесу // Глобальні та національні проблеми економіки. – Вип. 17. – С. 755-7588.
21. Донець О.Б. Банківська стратегія кредитування малого та середнього бізнесу // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. - Вип. 7. – С. 670-675.
22. Дериг Х.-У. Универсальный банк – банк будущего. Финансовая стратегия на рубеже века. Пер с нем. – М.: Международные отношения, 1999.
23. Кужель О. Особливості державної фінансової підтримки малого і середнього бізнесу на сучасному етапі / О. Кужель //Вісник Національного банку України. – 2004. – № 9. – С. 8-20.
24. Лукашова Л. Стратегічні пріоритети розвитку малого підприємництва в Україні // Вісник КНТЕУ. - 2018. № 5. – С. 97-108
25. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
26. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5f43eb87-a668-4ea4-9db3-b46a02c5a782&title=StatistichniTaInformatsiiniMaterialiSchodoStanuTaRozvitkuMalogoISerednogoPidprimnitstva>
27. Аналітичний звіт: національний та регіональний виміри: Щорічна оцінка ділового клімату в країні 2016р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.ier.com.ua/files/Projects/2015/LEV/ABCA2017/ABCA2016_full_report.pdf
28. Малий і середній бізнес в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-malyj-i-srednij-biznes-v-ukraine>
29. Колісніченко П.Т. Стан і тенденції розвитку малого та середнього підприємництва // Економіка і суспільство. – 2017. – Вип. 11. – С. 77-85.

30. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua>
31. НБУ: 77% кредитів МСБ припадає на бізнес, пов'язаний з великими бізнес-групами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finbalance.com.ua/news/nbu-77-kreditiv-msb-pripada-na-biznes-povyazaniy-z-velikimi-biznes-hrupami>
32. Офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://privatbank.ua>
33. Річний звіт АТ КБ «Приватбанк» за 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/acpbua/Separate%20UKR_PB%202016.pdf
34. Річний звіт АТ КБ «Приватбанк» за 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/year_zvit_05_05.pdf
35. Річний звіт АТ КБ «Приватбанк» за 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/PB_SepUkr_2019.04.23FINAL1.pdf
36. Приватбанк знижує ставки малому бізнесу . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-privatbank-snizhaet-stavki-malomu-biznesu>
37. Вовк В.Я., Латунова К.Б. Аналіз впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на кредитну активність банків // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. - 2013. - № 1 (16). – С. 185-190.
38. Економіка праці та соціально-трудова відносини / В. Я. Брич, О. П. Дяків, С. А. Надвиничний, В. М. Островерхов, Н. М. Слівінська, С. А. Прохоровська ; за ред. Є. П. Качана. – Тернопіль : Економічна думка, 2006. – 212 с.
39. Томнюк Т.Л. Зарубіжний досвід підтримки малого бізнесу: уроки для України // Економіка та суспільство. – 2018. - №16. – С. 527-533.

40. Лайчук С.М. Класифікація підприємств малого бізнесу в Україні та за кордоном: порівняльний аспект. Вісник ЖДТУ. 2007. № 4 (42). С. 217–223.
41. Как МСБ в Европе находят инвестиции и финансирование. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biz.nv.ua/finance/kak-msb-v-evrope-nahodjat-investitsii-i-finansirovanie-914654.html>
42. Жежерун ю.В. Міжнародний досвід банківського кредитування малого і середнього підприємництва // Фінансовий простір. – 2017. - №1 (25). – С. 27-32.
43. Офіційний сайт Євростат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat>.
44. Волга В.О. Міжнародні моделі та технології мікрофінансування малого і середнього бізнесу // Бізнесінформ. – 2015. - № 3. –С. 209-216.
45. Власов И. П. Кредитование малого и среднего бизнеса: перспективы развития // Финансы и кредит. – 2012. – № 3 (339). – С. 32 – 37.
46. Кизим А. А. Маркетинг и логистика в контексте развития предприятий малого бизнеса // Наука и образование; хозяйство и экономика; предпринимательство; право и управление. – 2014. – №1 (44). – С. 21 – 26.
47. Утамурадов А. Н. Финансовая поддержка малого бизнеса // Финансы и кредит. – 2011. – № 13 (349). – С. 41 – 46.
48. Звіт про фінансову стабільність червень 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua>
49. Галіцейська Ю.М. Проблеми банківського кредитування малого і середнього підприємництва // «Молодий вчений». – 2016 р. - № 12.1 (40). – С. 689-693.
50. Акчуріна Ю.М., Мальцева А.І. Проблеми і перспективи кредитування малого бізнесу // Вісник Запорізького національного університету. – № 1 (3). – 2008. – С. 13-18.
51. Рейтинги банківських послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bankchart.com.ua>

52. Дзюблюк О. Активізація банківського кредитування малого та середнього бізнесу в системі заходів із подолання фінансово-економічної кризи / О. Дзюблюк // Світ фінансів. - 2010. – № 3. - С. 7-13.

53. Веремеева Татьяна. Малый и средний бизнес в Украине: пути выживания. [Електронний ресурс] / Веремеева Т. – Украинский Бизнес Ресурс. – Режим доступу: <http://ubr.ua/business-practice/laws-and-business>

54. Колодязев О.М., Максимова М.В. Удосконалення механізму взаємовідносин в системі «клієнт-банк» // Технологічний аудит і резерви виробництва. - 2016. - № 2/6 (28). - С. 32-36.

55. Лукашова Л.В. Напрями підвищення конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва в Україні / Л.В. Лукашова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. - 2017. - Випуск № 27.- С. 18-22.

56. Стояненко І.В. Розвиток малого та середнього бізнесу в країнах ЄС // Молодий вчений. - 2018. - № 1. - С. 997-1000.

57. Волкова Н.І. Аналіз проблем кредитування малого та середнього бізнесу в сучасних економічних умовах // Фінанси, облік, банки. - 2017. - № 1. - С. 55-62.

58. Солоділова, К. В. Сучасний стан кредитування в Україні [Текст] / К. В. Солоділова, О. В. Шафранова // Молодий вчений. – 2017. – № 3 (43). – С. 844-847.

59. Пислиця, А. А. Аналіз стану кредитування юридичних осіб в банківській сфері // Наукові записки. - 2014. - № 15. - С. 29-33.

60. Офіційний сайт Простобанк консалдинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.prostobank.ua>